

1 **אִישׁאָם מִתְּנִינָן לָהּ** – שנינו להיפך, שדייני גולה אמרו גובה מחצה
2 ודייני ארץ ישראל אמרו גובה כולו, ונמצא שאף אני סובר שגובה
3 מחצה.

משנה

4 משנתינו היא המושך למשנה הקודמת, והיא מונה דברים נוספים
5 שמוכר שדה אינו כולל אותם במכירתו: המוכר את השדה, אפילו
6 אם אמר 'היא וכל מה שבתוכה מוכרתי', לא כלל במכירה זו לא
7 **אֶת הַבּוֹר** שבשדה המשמש להשקייתו, ולא **אֶת הַנֶּת** שבשדה,
8 שדורכים בה ענבים לעשות יין, ולא **אֶת הַשּׁוֹבֵךְ** שבשדה,
9 שמגדלים בו יונים, בין אם הם חֲרִיבִין, כלומר, אין מים בבור ולא
10 כמים סמוך לגת ולא יונים בשוכך, בין אם הם יְשׁוּבִין, כלומר, יש
11 מים בבור וענבים בגת ויונים בשוכך. משום שדברים אלו חשובים
12 בפני עצמם ואינם בכלל השדה.
13 מוסיפה המשנה: וכדי שיוכל המוכר לעבור בשדה לבורו ולגתו
14 צריך המוכר ליקח – לקנות לו דרך מן הקונה, דבר רבי עקיבא,
15 משום שסבר שהמוכר בעין יפה הוא מוכר, ולא שיר לעצמו דרך
16 בשדה. וְהַכְּמִים אֹמְרִים, אינו צריך לקנות לו דרך, כיון שהמוכר
17 בעין רעה מוכר, ושיר דרך לעצמו. ומוזק רבי עקיבא לחכמים,
18 בְּמִן שֵׁאֲמַר שמוכר לו את השדה חוץ מאלו הדברים והבור הגת
19 והשוכך, שְׂבֹאוֹפֵן זה המוכר אינו צריך ליקח לו דרך מן הקונה.
20 מפני שהוסיף אמירה זו שלא לצורך, שהרי אף בלא שיתנה כן אין
21 הבור והגת והשוכך כלולים במכירה, אלא בהכרח הוסיף ואמר
22 'חוץ מאלו' כדי לשיר לעצמו גם את הדרך. המשנה דנה באופן
23 הפוך: מִקֵּרֶן לֹאֲחֵר – אם מכר את הבור הגת או השוכך לאחר
24 ושיר את השדה לעצמו, רבי עקיבא אומר, הקונה אינו צריך ליקח
25 לו דרך מן המוכר, שהרי מכר לו אותם בעין יפה, וכלל את הדרך
26 עמו, וְהַכְּמִים אֹמְרִים, צריך ליקח לו דרך, שהמוכר בעין רעה
27 מוכר, ולא כלל את הדרך.
28 עד כאן נדנה המשנה והמשניות הקודמות בפרק זהו בענין מכירה,
29 ועתה מבארת המשנה מה כלול במתנה, חלוקת ירושה, זכייה
30 מהפקד, והקדש. מבארת המשנה: בְּמֵה דְּבָרִים אֲמֹרִים שהבור הגת
31 והשוכך אינם כלולים בהקנת השדה, רק בְּמֹכֶר, שאף אם מוכר
32 בעין יפה, מכל מקום אינו כולל במכירתו דברים אחרים שאינם
33 בכלל השדה. אֲבָל בְּנִתּוֹן שדה בְּתִתָּהּ, נותן את כולה, ואף הבור
34 והגת והשוכך בכלל נתינתו. משום שמתנה ניתנת בעין יפה יותר,
35 ואף דברים שאינם בכלל השדה וחשובים בפני עצמם, כוונתו
36 לכלול בנתינתו, אם הם קבועים בתוך השדה. וכן הַחֲזִין שְׁחֵלְקוּ
37 ירושת אביהם, זה נטל שדה אחת וזה נטל שדה אחרת, כאשר יָבוּ
38 בְּשָׂדֶה – כל אחד מהם בשדה שנפלה בחלקו, וְכוּ בְּבוֹלָה – זכו אף
39 בבור גת ובשוכך שבתוכה. שכיון שחלוקתם היא בכך שזה נוטל
40 שדה אחד ואחיו נוטל שדה אחרת כנגדו, מן הסתם מתכוונים הם
41 להסתלק זה מחלקו של זה, ואין דעתם לשיר לעצמם דברים
42 בשדה השניה. וכן הַחֲזִין בְּנִתּוֹן שְׁמֵת ואין לו יורשים לזכות
43 בהם מן ההפקד על ידי קנין חזקה. אם הַחֲזִין בְּשָׂדֶה הגר, הַחֲזִין
44 בְּבוֹלָה – זכה בכולה. וכן הַמְּקַדֵּשׁ אֶת הַשָּׂדֶה, הַקְּדִישׁ אֶת בּוֹלָה –
45 אף את הבור הגת והשוכך שבתוכה, שהמקדיש בעין יפה הוא
46 מקדיש כמו נותן מתנה. רבי שמעון אומר, הַמְּקַדֵּשׁ אֶת הַשָּׂדֶה, לא
47 הַקְּדִישׁ עמה אלא אֶת הַחֲרוֹב הַמְּוִקֵּב וְאֶת סְדֵן הַשְּׂקֵמָה, אך לא
48 כלל בהקדשו את הבור הגת והשוכך שבתוכה, משום שסבר
49 שמקדיש הרי הוא כמוכר, ואין כוונתו להקדיש דברים שלא פירש
50 בהקדשתו, חוץ מחרוב המורכב וסדן השקמה שיונקים הרבה מן
51 השדה.

גמרא

52 שואלת הגמרא: מַאי שָׁנָא דִּין מִכָּר ששנינו בו שלא כלל במכירתו

53 את הדברים שאינם בכלל השדה, וְמַאי שָׁנָא דִּין מִתְּנָה ששנינו בו
54 שכלל בנתינתו את כל הדברים הקבועים בשדה, הלא אף שמתנה
55 נותנים בעין יפה יותר ממוכר, מכל מקום פעמים שאין כוונתו ליתן
56 אלא מה שמפרש בפיו ולא את שאר דברים, ומדוע שנינו שלעולם
57 נתן את הכל. משיבה הגמרא: פִּירֵשׁ יְהוּדָה בֶּן נְקִיסָא לְפָנֵי רַבִּי, זֶה
58 – נותן מתנה פִּירֵשׁ שנותן למקבל את הכל, ולכן קנה הכל, זֶה –
59 מוכר לא פִּירֵשׁ שמוכר הכל. מקשה הגמרא: הֲאִי זֶה פִּירֵשׁ זֶה לא
60 פִּירֵשׁ – וכי במשנתינו מדובר שבמתנה פירש שנותן הכל ובמכר
61 לא פירש, הלא זֶה לא פִּירֵשׁ זֶה לא פִּירֵשׁ הוא – משנתינו מדברת
62 בסתם מוכר וסתם נותן מתנה, ששניהם לא פירשו כלום. לכך
63 מיישבת הגמרא באופן אחר: אֲמַל החילוק בין מכר למתנה הוא, זֶה
64 – מתנה, כיון שרגילות ליתנה בעין יפה, אם ארע שאינו רוצה ליתן
65 את הכל הִיא לו לְפָרֵשׁ שמשייר לעצמו – בור גת ושוכך וכל
66 המנויים במשנה לעיל, וכיון שלא פירש כן הפסיד, ואילו זֶה –
67 מוכר, לא הִיא לו לְפָרֵשׁ שמשייר לעצמו, שהרי לא מכר אלא
68 מתוך הכרח שהיה צריך למעות, וידוע שאינו מוכר בעין יפה.
69 הגמרא מביאה מעשה שדינו נלמד מן החילוק שחילקה משנתינו
70 בין מכר למתנה: הָהוּא – מעשה באדם דָּאֲמַר לְהוּ – שצויה קודם
71 מותו לעומדים לפניו, הָבו לִי לְפָלְגִיא – תנו לו לפלוגי, מבכסי
72 בִּיתָא דְּמִחוּק מֵאָה גוּלְפִי – בית שגודלו כשיעור שיוכל להחזיק
73 מאה חביות ועשר חביות אורך על עשר חביות רוחב, וכשביקשו
74 לעשות כדבריו אֲשַׁתְּחָ – נמצא בבכסיו בית דִּהּוּ מִחוּק בקרקע
75 כשיעור מֵאָה וְעֶשְׂרִין חביות. ולא היה לנותן בית אחר המחזיק
76 מאה חביות, ונשאלה השאלה, אם יש ליתן לפלוגי את הבית
77 הנמצא, ונחלקו האמוראים בנידון זה, אָמַר מִר זוטרא, המקבל לא
78 יטול בבית אלא חמשה חלקים (כשיעור מאה חביות) וחלק הששי
79 (כשיעור עשרים חביות) יפסיד, משום שרק מֵאָה אָמַר לִי – שיתנו
80 לו, אך מֵאָה וְעֶשְׂרִין לא אָמַר לִי. רב אשי אָמַר, יש ליתן למקבל
81 את כל הבית, ולמד זאת ממשנתינו, מִי לא תֵּנֶן – וכי לא שנינו,
82 בְּמֵה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּמוֹכֵר, אֲבָל בְּנִתּוֹן מִתְּנָה נִתְּנָה אֶת כּוֹלָהּ
83 – יש לתלמוד מכאן, דְּמֵאֵן דִּיהִיב – מי שנותן מִתְּנָה, בְּעֵין יָפָה יְהִיב
84 – נותן, הִכָּא נָפִי – כך גם בעניינו, מֵאֵן דִּיהִיב – מי שנותן מִתְּנָה בְּעֵין
85 יָפָה יְהִיב, ובדאי כוונתו ליתן את כל הבית, ומה שאמר שמחזיק
86 מאה חביות, מפני שהיה סבור שאינו מחזיק יותר, ולא הזכיר את
87 גודל הבית כדי להגביל מתנתו, אלא לומר שנותן לו מתנה גדולה
88 וחשובה.
89 שנינו במשנתינו: הַמְּקַדֵּשׁ אֶת הַשָּׂדֶה הַקְּדִישׁ וְכוּ את כולה, רבי
90 שמעון אומר המקדיש את השדה לא הקדיש אלא את החרוב
91 המורכב ואת סדן השקמה. מביאה הגמרא את דינו של רב הונא
92 ומקשה עליו ממשנתינו: אָמַר רַב הוּנָא, אֵף עַל גַּב דְּאִמּוֹר רִגְנִין
93 במשנה (לקמן פא), הַקֵּנִינָה שְׁנֵי אֵילָנוֹת בְּתוֹךְ שדה שֶׁל חֲבִירוֹ, הֲרִי זֶה
94 לא קָנָה קָרְקַע שביניהם ושמוחוץ להם, ואף לא קנה הקרקע שתחת
95 האילנות לענין שיוכל ליטע אחרים במקומם אם ימותו, מכל מקום
96 באופן הפוך, אם מִכָּר קָרְקַע לחבירו וְשִׁירִי בתוכה שְׁנֵי אֵילָנוֹת לְפָנָיו
97 – לעצמו, יֵשׁ לוֹ לְמוֹכֵר גַּם אֶת הַקָּרְקַע שתחתיהם, וכשימותו יוכל
98 ליטע אילנות אחרים במקומם, כיון שמכר את הקרקע בעין רעה
99 וכוונתו לשיר לעצמו עם האילנות את הקרקע שתחתיהם.
100 וסברה הגמרא בתחילה שרב הונא אמר את דינו אֲפִילוּ לְרַבִּי
101 עֲקִיבָא המובא במשנתינו ובמשנה לעיל (סד). דָּאֵף עַל פִּי שֵׁאֲמַר
102 רבי עקיבא מוכר בְּעֵין יָפָה מֹכֵר, הֲנִי מִילִי – דבריו אמורים דווקא
103 גַּבִּי מוכר בית ושיר לעצמו מִירֵדָה, שלדעת רבי עקיבא לא
104 שיר לעצמו קרקע סביב הבור, ולא דרך, משום דְּלֹא קָא מְבַחֲשִׁי
105 בְּאֶרְעָא – שאין הבור והדות מבחישים את קרקעו של הקונה, ולכן
106 לא חשש המוכר שיתבענו הקונה ולא הוצרך לשיר לעצמו את
107 אותה קרקע, אֲבָל המוכר שדה ושיר לעצמו אֵילָנוֹת, כיון דְּקָא
108 מְבַחֲשִׁי בְּאֶרְעָא – שהם מקלקלים את הקרקע, באופן זה המוכר
109 משייר לעצמו הקרקע שתחתיהם, שאפילו כשיזקינו אילנות אלו
110 יוכל ליטע אילנות אחרים במקומם.

בבא בתרא דף עא עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) רלה

מחמת קושיא זו חוזרת בה הגמרא ממה שפירשה בתחילה שרב
הוא אמר את דינו אף לדעת רבי עקיבא. מתרצת הגמרא: רבי
שמעון סבר שלא שייר לעצמו את קרקע יניקתם, משום דאמר
רבבי עקיבא רבו, שמוכר בעין יפה ואינו משייר לעצמו כלום, ולכן
אף מקדיש ששייר אילנות אינו משייר לעצמו קרקע כלל, וזהו
שאמרו בברייתא שלרבי שמעון האילנות יונקים מקרקע הקדש,
ואילו רב הונא דאמר ששייר לעצמו אף את קרקע היניקה, סבר
ברבנן שהמוכר בעין רעה מוכר, ורק לשיטתם סבר רב הונא שהוא
משייר לעצמו את הקרקע הנצרכת ליניקת אילנותיו.
שואלת הגמרא: כיון שלא אמר רב הונא את דינו אלא ברבנן, אם
כן פשיטא, וכי יש צורך להשמיענו שלפי רבנן המשייר אילנות
שייר קרקע לעצמו, והלא אפילו דרך הנצרכת לבורו ולדותו שייר
לעצמו, וכל שכן קרקע הנצרכת ליניקת אילנותיו שיש בה טעם
נוסף לשייר, שהרי כשייבשו יוכל הלוקח לומר לו קח ולך. משיבה
הגמרא: אף שמצינו לדעת רבנן ששייר לעצמו דרך הנצרכת לו
לבור ודות, הוצרך רב הונא לומר שמשיר לעצמו את קרקע
האילנות, דנפקא מינה – יוצא מדבריו חידוש, דאי נפלי דרד שתייל
להו – שאף אם יפלו האילנות יוכל המוכר לחזור ולשתול אחרים
במקומם. ולולי דברי רב הונא היינו אומרים שאין המוכר משייר
לעצמו קרקע אלא כל ימי קיום האילנות, אבל כשהזקינו אין לו
קרקע.

שהרי אם איתא דלא שייר – אילו לא שייר קרקע לעצמו, לית
ליה – יאמר לו הקונה כשייבשו אילנותיו, עקור אילנך שקול וזיל –
קח את עציר היבשים ולך מכאן. וסברא ברורה היא שכל המוכר
באופן ששייר אילנות לעצמו, על דעת כן שייר שיוכל אף לחזור
ולטע אחרים במקומם, בדרך שהיה לו כח זה באילנות הללו עד
עבשיו.
מקשה הגמרא על רב הונא: תנן במשנתנו, רבי שמעון אומר,
המקדיש את השדה לא הקדיש עמה את הבור והגת שבתוכה, אלא
רק את חרוב המורכב וסדן השקמה – עץ חרוב ועץ שקמה זקנים
שבתוכה. ותני גלגל – ושנינו על כך בברייתא, אמר רבי שמעון, מה
פעם דין זה שחרוב ושקמה מוקדשים יותר משאר דברים שבשדה,
הואיל יעצים אלו יונקין משהה הקדש שהם נטועים בו, שהרי
המקדיש בעין יפה הוא מקדיש, וכוונתו להקדיש אף את הקרקע
שתחת החרוב והשקמה, ונמצא שמעתה הם גדלים מקרקע
הקדש, וגידולי הקדש דינם כהקדש. ואם כן קשה, אי סלקא דעתך
שיירי שייר – אם יעלה על דעתך לומר וברב הונא, שמוכר
המשייר לעצמו אילנות שייר עממם את קרקע יניקתם, אם כן יוצא
דבי קא ינקין מדינא שיה קא ינקין – שהחרוב ושקמה ששייר יונקים
מקרקע שלו ולא משל הקדש, ומדוע הם קדושים.

אגרות קודש

ב"ה, ר"ח ניסן, ה'תשל"ג

ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצרכי ציבור
בעל מרץ ורב פעלים, הרב שמחה הכהן שי' רחובות

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני להביע בזה ברכתי
לכת"ר ולכל אשר לו, ברכת חג כשר ושמח ולחירות אמיטית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח -
מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב,

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל עניי האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בכבוד ובברכת החג.

נ.ב. בעתו קבלתי מכתב כת"ר, ולאחרי זה שמועות טובות בטוב האמיתי, טוב לשמים וטוב
לבריות, מהצלחתו בעבודת הקודש בארץ הקדש עם עם קדוש, אנשי קהילתו ועדתו, להנחותם על מי
מנוחות תורתנו הקדושה, תורת אמת ותורת חיים, ומצותי עליהן נאמר וחי בהם. ומעמיד אני את
כת"ר על החזקה, כמאמר חכמינו ז"ל, "מי שיש לו מנה רוצה מאתים, מאתים רוצה ארבע מאות",
כלומר שההשיגים בעבר הגדילו המרץ והרצון והפעולות של כת"ר בהתאם ל[מ]אמר חכז"ל זה, וזכות
הרבים מסייעתו.

בודאי שלמותר להדגיש שקורת רוח מיוחדת גרמו לי הידיעות על דבר הסיוע והעזר וכו'
לפעולות אנשי חב"ד אשר ברחובות, ובודאי גם בזה ינהג כמאמר חכז"ל האמור.